

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/56/2025
Identifikačné číslo spisu: 7717216284
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Halušková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:7717216284.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Ing. G. Š., narodeného XX. B. XXXX, D., O.. P.. X. X, zastúpeného advokátom JUDr. Slavomírom Kučmášom, Michalovce, Plynárska 1, proti žalovanej G. X., narodenej XX. G. XXXX, D., D. P. XXXX/XX, zastúpenej advokátkou Mgr. Miroslavou Pyšniakovou, Michalovce, ul. M. Gorkého 1, o zaplatenie 99.000 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 19C/2/2023, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo dňa 29. mája 2024 č. k. 1Co/28/2024 - 415, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 29. mája 2024 č. k. 1Co/28/2024-415, rozsudok Okresného súdu Michalovce zo dňa 10. januára 2024 č. k. 19C/2/2023-340, uznesenie Okresného súdu Michalovce zo dňa 20. januára 2025 č. k. 19C/2/2023-485 a uznesenie Okresného súdu Michalovce zo dňa 08. októbra 2024 č. k. 19C/2/2023-428 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Michalovce na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 10. januára 2024 č. k. 19C/2/2023-340 zamietol žalobu a žalovanej prisúdil náhradu trov konania. Z dôvodov rozsudku vyplynulo, že predmetom konania bolo zaplatenie sumy 99.000 eur s úrokom z omeškania 5,05 % ročne z tejto sumy od 12. 12. 2015 do zaplatenia. Za právny dôvod dlhu žalobca označil zmluvu o pôžičke z 12. decembra 2014, uzatvorenú medzi veriteľom C. H.Z..A. a žalovanou ako dlžníčkou, ktorá nespĺnila záväzok pôžičku v dohodnutej dobe (do 11. 12. 2025) vrátiť. Súd prvej inštancie žalobu zamietol rozsudkom pre zmeškanie žalobcu s poukazom na § 278 Civilného sporového poriadku (v ďalšom texte skrátene „CSP“). Výrok o náhrade trov konania zdôvodnil súd prvej inštancie ustanovením § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP a úspechom žalovanej v konaní.

2. Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) postupom podľa § 387 ods. 1 CSP rozsudkom z 29. mája 2024 č. k. 1Co/28/2024-415 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žiadnej zo strán nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Rozhodnutie zdôvodnil tým, že nezistil nedostatky v procesnom postupe súdu prvej inštancie z hľadiska splnenia zákonných predpokladov rozhodnutia kontumačným rozsudkom podľa § 278 CSP. Upresnil, že žalobcovi bolo predvolanie na

pojednávaniu konané dňa 10. 01. 2024 riadne doručené dňa 23. 12. 2023, v predvolaní bol žalobca poučený o následku nedostavenia sa na pojednávanie bez ospravedlnenia, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, žalobca sa na pojednávanie nedostavil a svoju neúčast' neospravedlnil, pričom žalovaná v tejto procesnej situácii na pojednávaní dňa 10. 01. 2024 vydanie kontumačného rozsudku výslovne navrhla. V posudzovanom spore nenastal konflikt postupu okresného súdu pri uplatnení kontumačného rozhodnutia s požiadavkou spravodlivého procesu ako je tomu pri jeho použití v prípadoch, ktoré odklon od štandardného procesu neindikujú. Neúčast' žalobcu na pojednávaní dňa 10. 01. 2024 predstavovala logické vyústenie jeho nezáujmu o ďalšie konanie a jeho postoj k prebiehajúcej konaniu (neúspešné mimosúdne rokovania, odvolanie plnej moci právneho zástupcovi) korešpondoval so žalobcom deklarovanou stratou aktívnej vecnej legitímácie k žalovanej pohľadávke (jej prevodom z 18. 03. 2022 neoznámeným žalovanej ani súdu). O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa zásady úspechu vychádzajúc z toho, že žalovanej v odvolacom konaní nijaké trovy nevznikli (§ 255 ods. 1 a § 396 ods. 1 CSP).

3. Žalobca v dovolaní podanom proti rozsudku odvolacieho súdu z dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP po citovaní viacerých pasáží z rozsudku odvolacieho súdu, okrem polemiky so závermi odvolacieho súdu, namieta nedostatok jeho riadneho odôvodnenia, prekvapivosť aj arbitrárnosť a rozpor so základnými zásadami logiky pri hodnotení procesnej aktivity žalobcu a jeho záujmu na pokračovaní v konaní; procesný postup odvolacieho súdu označil za odporujúci čl. 2 základných princípov CSP (princíp právnej istoty, pozn. dovolacieho súdu). Porušenie svojho práva na spravodlivý proces žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) odôvodnil odklonom odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/326/2021 a uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 233/2019) aj nesprávnym právnym posúdením právnej otázky v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu doteraz neriešenej. Konkrétne vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. a) CSP vymedzil právne otázky cit.: 1/ „Napriek tomu, že sú splnené zákonné podmienky pre rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie podľa § 278, resp. § 274 Civilného sporového poriadku, môže súd fakultatívne aj nerozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie? 2/ Je predchádzajúca procesná aktivita a disciplinovanosť žalobcu v priebehu dlhšie trvajúceho súdneho konania v spojení s ďalšími dôvodmi uvedenými žalobcom dôvodom pre nevydanie rozsudku pre zmeškanie alebo dôvodom pre posúdenie existencie ospravedlniteľných dôvodov v rámci aplikácie ust. § 281 Civilného sporového poriadku a zrušenie rozsudku pre zmeškanie žalobcu?“ a vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. b) CSP právnu otázku cit.: „Možno považovať pokus sporových strán o mimosúdne vyriešenie sporu alebo odvolanie plnomocenstva právneho zástupcovi za nezáujem žalobcu pokračovať v konaní a uvedené skutočnosti zohľadňovať pri vydaní rozsudku pre zmeškanie (aplikácii ust. § 278 Civilného sporového poriadku), resp. pri posúdení existencie ospravedlniteľných dôvodov v rámci aplikácie ust. § 281 Civilného sporového poriadku a zrušení rozsudku pre zmeškanie žalobcu?“ Žalobca si voči žalovanej uplatnil náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaná vo vyjadrení uviedla, že považuje dovolanie za nedôvodné a uplatňuje si náhradu trov dovolacieho konania. Ak dôvodom neprítomnosti žalobcu na pojednávaní bolo zabudnutie termínu z dôvodu stresovej situácie, žalovaná nevidí žiaden rozumný dôvod, pre ktorý žalobca neoznámil súdu túto skutočnosť hneď po skončení zmeškaného pojednávania. Z lekárskej správy je zjavné, že žalobca bol vyšetrený v psychiatrickej ambulancii až s odstupom dvoch mesiacov od pojednávania, t. j. 13. 03. 2024, išlo o prvovýšetrenie bez odporúčania všeobecného lekára, pričom žalobca za príčinu dlhodobého stresu označil súdne pojednávanie, ktoré nechcel bližšie špecifikovať. Žalobca pred okresným ani pred odvolacím súdom nepreukázal ospravedlniteľnosť dôvodu (okolnosti, ktoré na jeho strane nastali neočakávane), pre ktorý sa na pojednávanie nedostavil. Za ospravedlniteľný dôvod nie je možné považovať okolnosť, ktorá žalobcovi bola známa, a ktorá mu objektívne znemožňovala účasť na pojednávaní, avšak žiadne objektívne okolnosti nebránili tomu, aby svoju neúčast' na pojednávaní včas ospravedlnil. Ak sa žalobca cítil dlhodobo emočne vyčerpaný tak, že ho to obmedzuje v riadnom fungovaní, nejde o stav náhly, ktorý mu znemožnil reagovať na predvolanie súdu, ale o stav dlhodobý. Odvolací súd správne poukázal aj na správanie sa žalobcu prejavujúceho nezáujem na ďalšom priebehu konania, keďže postúpil žalovanú pohľadávku na D. X., bývalého manžela žalovanej a bývalého konateľa spoločnosti C. H.Z..A.. dňa 18. 03. 2022, o čom do pojednávania dňa 10. 01. 2024 neinformoval.

Žalovaná zdôraznila význam rozsudku pre zmeškanie ako osobitného druhu súdneho rozhodnutia, predstavujúceho následok procesnej pasivity procesných strán v sporovom konaní. V kontradiktórnem procese žalobca iniciuje konanie a má mať záujem na efektívnom vedení „svojej právnej veci“. Ani pri nie formalistickom nazeraní na inštitút rozsudku pre zmeškanie nemožno rezignovať na dodržiavanie zákonom nastavených procesných pravidiel. V danom prípade nešlo o hraničnú situáciu, kedy by bolo namieste napriek splneniu všetkých zákonom predpokladaných podmienok upustiť od rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie žalobcu, v dôsledku čoho ani nie je možné vo vzťahu k rozhodnutiu formou pre zmeškanie podľa § 278 CSP súdom prvej inštancie a následnému odmietnutiu odvolania žalobcu odvolacím súdom konštatovať nesprávnosť ich procesného postupu zakladajúcu porušenie práva dovolateľa na spravodlivý proces. Odvolací súd dal jednoznačnú a presvedčivú odpoveď, že boli naplnené všetky zákonom stanovené predpoklady pre rozhodnutie vo veci rozsudkom pre zmeškanie a vo vzájomnej súvislosti s rozhodnutím prvoinštančného súdu nemožno považovať jeho rozhodnutie za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, odvolací súd teda procesne nekonal spôsobom zmätočným, ktorý by mal za následok vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) oprávneným subjektom (§ 427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP advokátom, skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania vrátane predpokladov prípustnosti dovolania.

6. Prvým dovolacím dôvodom vytýkaným dovolateľom bola tzv. vada zmätočnosti upravená v § 420 písm. f) CSP, z ktorého vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7. Pojem „procesný postup“ vysvetlil najvyšší súd vo viacerých rozhodnutiach tak, že je ním len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie konečné rozhodnutie posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jej práv a záujmov v tom-ktorom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý súdny proces.

8. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie

ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

9. Dovolateľ odvolaciemu súdu vytýkal v prvom rade nedostatočné odôvodnenie rozsudku. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať aj v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom rámci, ktorý predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu. Jedným z týchto princípov je aj povinnosť súdu svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť a vychádzať z materiálnej ochrany zákonosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov - od 01. 07. 2016 strán sporu (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11).

10. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán významnými pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola sporovej strane odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie. O prekvapivé rozhodnutie ide tiež vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana sporu (účastník konania) možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné.

11. Z obsahu rozhodnutia dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že tento považoval neúčast' žalobcu na pojednávaní dňa 10. januára 2024 za neospravedlненú. Dovolateľ však vo vzťahu k naplneniu kumulatívnej podmienky vydania kontumačného rozsudku vyžadovanej v § 278 CSP pod písm. b), teda či žalobca ospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami v odvolaní tvrdil, že sa pojednávania nezúčastnil cit.: „z dôvodu, že v dôsledku neočakávaných udalostí a emocionálneho stresu došlo u žalobcu k vynechaniu pamäťovej stopy a zabudnutiu termínu pojednávania dňa 10. 01. 2024. V súvislosti s vyššie uvedenými náhlymi osobnými, resp. zdravotnými komplikáciami sa žalobca zúčastnil odborného lekárskeho vyšetrenia, o čom sme súdu predložili v rámci Návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie dôkaz - Lekársku správu z psychiatrickej ambulancie...“. Odvolací súd na túto, z hľadiska rozhodnutia podstatnú, argumentáciu žalobcu nereflektoval, čím porušil jeho právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia súdu v miere porušujúcej právo žalobcu na spravodlivý proces.

12. Vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 CSP) dovolací súd konštatuje, že všetky argumenty dovolateľa smerujú k jedinému záveru, že v rámci dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolateľ namieta nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie (potvrdený rozhodnutím odvolacieho súdu), ktorý vydal vo veci rozsudok pre zmeškanie žalobcu podľa § 278 CSP.

13. Podľa § 278 Civilného sporového poriadku na pojednávaní rozhodne súd o žalobe podľa § 137 písm. a) na návrh žalovaného rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobu zamietne, ak a) sa žalobca nedostavil na pojednávanie vo veci, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol žalobca poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a b)

žalobca neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

14. Rozsudok pre zmeškanie žalobcu je osobitným druhom súdneho rozhodnutia vydávaným na pojednávaní v dôsledku žalobcovej procesnej pasivity.

15. Ústavný súd Slovenskej republiky (v ďalšom tiež „ústavný súd“) v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 233/2019 pri posudzovaní ústavných limitov aplikácie § 274 CSP (rozsudok pre zmeškanie žalovaného vydaný na pojednávaní) poukázal na to, že formalistický výklad uvedeného ustanovenia a to, že súd vždy za kumulatívneho splnenia v ňom zakotvených zákonných podmienok rozsudkom pre zmeškanie „žalobe vyhovie“, skutočne nie je žiaduci najmä, ak súdne konanie trvá dlhšiu dobu, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávaní, na ktoré sa žalovaný riadne dostavil, nebol v konaní nečinný a súd na návrh obidvoch strán vykonal rozsiahle dokazovania. Podľa názoru Ústavného súdu treba návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie a splnenie ďalších zákonných podmienok podľa § 274 CSP posudzovať vždy aj podľa okolností prejednávanej veci. Napriek kogentnosti ustanovenia § 274 CSP by pri čisto gramatickom výklade a lipnutí na formálnych znakoch vydanie rozsudku pre zmeškanie mohlo znamenať porušenie práva na spravodlivý proces, v neposlednom rade v tom, že pri takomto formalistickom postupe by bola strane sporu odopretá možnosť podať riadny opravný prostriedok (odvolanie vo veci samej).

15.1. Dovolací súd konštatuje, že uvedené závery ústavného súdu z hľadiska posudzovania hraníc práva na spravodlivý proces a ich (ne)prekročenia možno v rámci posudzovania vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP zovšeobecniť a aplikovať v posudzovanom spore aj vo vzťahu k rozsudku pre zmeškanie žalobcu vydanému podľa § 278 CSP.

16. V náleze sp. zn. III. ÚS 373/2020 ústavný súd uviedol, že rozsudok pre zmeškanie prispieva k urýchleniu či ukončeniu konania v prípadoch, ak niektorá z procesných strán je v konaní nečinná, no zároveň má voči nečinnnej procesnej strane sankčný charakter, keď v podstatnej miere obmedzuje jej možnosť uplatňovať v konaní jej práva. S ohľadom na túto skutočnosť súd, ktorý rozhoduje rozsudkom pre zmeškanie, musí vždy s ohľadom na okolnosti prípadu uvážlivo posúdiť, či vydanie takéhoto rozhodnutia je namieste, či jeho vydaním nedôjde k narušeniu procesnej rovnosti strán sporu. Z uvedeného dôvodu by súd mal pristupovať k uplatneniu tohto inštitútu zdržanlivo a v nejednoznačných prípadoch by k vydaniu rozsudku pre zmeškanie pristúpiť nemal. Súd rozhodujúci rozsudkom pre zmeškanie musí vnímať, že materiálnou podmienkou jeho vydania je neprítomnosť procesnej aktivity jednej z procesných strán. Z uvedeného dôvodu by mal rozlišovať, či v okolnostiach danej veci je neúčast' na pojednávaní dôsledkom nezájmu strany o vývoj a priebeh konania, alebo ide len o zmeškanie pojednávania.

17. Aj podľa záverov uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. januára 2026 sp. zn. IV. ÚS 11/2026 (prezentovaných síce vo vzťahu k aplikácii § 273 CSP o rozsudku pre zmeškanie žalovaného vydaného bez nariadenia pojednávania, no podľa dovolacieho súdu tiež aplikovateľných aj na rozsudok pre zmeškanie žalobcu v zmysle § 278 CSP) je účelom rozsudku pre zmeškanie urýchlenie sporového konania. Ide o fakultatívny nástroj na odstránenie procesnej pasivity sporovej strany pod hrozbou najprísnejšej procesnej sankcie, straty sporu. Samotné vydanie rozsudku pre zmeškanie však nemôže byť automatické ani samoučelné. Pred rozhodnutím rozsudkom pre zmeškanie je potrebné vziať do úvahy okolnosti prejednávanej veci: presvedčivosť žaloby (2Obdo/54/2022) či zrejmy nezájum o vedenie konania a nečinnosť sporovej strany (III. ÚS 341/2024). Je tomu tak preto, že rozsudok pre zmeškanie z čisto formálnych dôvodov naráža na limity ústavnosti (III. ÚS 448/2025). Súd by tak vždy mal prihliadnuť na predchádzajúcu procesnú aktivitu procesnej strany v konaní a voľiť túto formu rozhodnutia v prípadoch, keď je s ohľadom na predchádzajúce správanie procesnej strany zjavné, že táto sa nechce na konaní aktívne podieľať, prípadne konanie len účelovo predlžuje (III. ÚS 373/2020, II. ÚS 106/2024, III. ÚS 354/2021).

18. V súdenom spore súd prvej inštancie vyhovel návrhu žalovanej na vydanie rozsudku pre zmeškanie prednesenému na pojednávaní a žalobu zamietol po tom, čo sa riadne a včas predvolaný žalobca na pojednávanie konané dňa 10. januára 2024 nedostavil bez toho, aby ospravedlnil svoju neprítomnosť

včas a vážnymi okolnosťami, hoci v predvolaní na pojednávanie bol žalobca poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny. Obe sudy videli dôvody pre svoje rozhodnutia v správaní žalobcu, pričom nezaujem žalobcu na pokračovaní v spore vyvodzovali z jeho úkonov realizovaných v konaní (odvolanie plnomocenstva právneho zástupcovi, neúspešné mimosúdne rokovania, včasné neoznámenie postúpenia žalovanej pohľadávky). Odvolací súd poukázal na časové súvislosti, kedy žalobca prostredníctvom svojho právneho zástupcu na prvom pojednávaní po zrušení predchádzajúceho rozsudku súdu prvej inštancie odvolacím súdom (26. 04. 2023) komunikoval snahu o mimosúdne vyriešenie sporu, z dôvodu prebiehajúcich mimosúdnych jednaní požiadal aj o odročenie nasledujúceho pojednávania (06. 12. 2023), podaním doručeným súdu prvej inštancie dňa 06. 12. 2023 žalobca oznámil odvolanie plnomocenstva udeleného jeho právneho zástupcovi a v podaní, ktoré bolo okresnému súdu doručené nasledujúci deň vysvetlil, že k tomuto kroku pristúpil v situácii, že ešte dňa 18. 3. 2023 (v skutočnosti 18. 3. 2022) previedol žalovanú pohľadávku inú osobu, čo nebolo oznámené žalovanej ani súdu. V uvedenom podaní žalobca podľa odvolacieho súdu vyjadril, že v nadväznosti na postúpenie pohľadávky „...mal za to, že ďalší právny vzťah sa bude vzťahovať na p. X.“.

19. Zo zvukovej nahrávky zápisnice o pojednávaní konanom na súde prvej inštancie dňa 26. apríla 2023 vyplynulo, že právny zástupca žalobcu počas pojednávania uviedol, že medzi stranami sporu bola „snaha o vyriešenie predmetu sporu s tým, že žalobca bol naklonený aj späťvzatiu žaloby“. Pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu „vyčkania“ na rozhodnutie ústavného súdu o ústavnej sťažnosti podanej žalobcom proti zrušujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu (sp. zn. 1Co/150/2022, pozn. dovolacieho súdu). Dňa 20. septembra 2023 uskutočnil súd prvej inštancie pojednávanie, ako vyplýva zo zhotovenej zápisnice, vzhľadom na to, že ústavnú sťažnosť podanú žalobcom ústavný súd odmietol. Súd prvej inštancie „vzhľadom na závery zrušujúceho rozhodnutia Krajského súdu prekonzultoval s právnymi zástupcami strán sporu skutkový a právny stav, na čo právní zástupcovia strán sporu udávajú, že vysvetlia svojim klientom skutkový a právny stav s prebiehajúceho súdneho sporu vzhľadom na závery zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu a za tým účelom žiadajú, aby im súd poskytol primeranú lehotu na prekonzultovanie predmetu sporu so svojimi prípadne na uzavretie mimosúdnej dohody“; okresný súd potom pojednávanie odročil na neurčito „s tým, že poskytuje stranám sporu lehotu 30 dní na prípadné mimosúdne uzavretie dohody. Po tomto termíne, ak nedôjde k oznámeniu procesného stanoviska strán sporu predmetu konania, bude vytýčený termín pojednávania“. Ďalší termín pojednávania bol okresným súdom určený na 06. decembra 2023, zo zápisnice o pojednávaní vyplýva jeho odročenie, keď stranám sporu bolo „súdom dňa 05. 12. 2023 oznámené, že na návrh právneho zástupcu žalobcu pre prebiehajúce mimosúdne jednanie medzi sporovými stranami, bude dnešné pojednávanie odročené na iný termín, ktorý bude stranám sporu oznámený písomne“. Ďalšie pojednávanie bolo určené na deň 10. januára 2024, kedy súd prvej inštancie rozhodol rozsudkom pre zmeškanie.

20. Z obsahu spisu je tiež zrejmé, že konanie začalo v decembri 2017, súd prvej inštancie prvýkrát rozhodol rozsudkom z 15. októbra 2018, ktorý bol zmenený Krajským súdom v Košiciach rozsudkom z 18. marca 2020 sp. zn. 11Co/28/2019. Následne bol rozsudok odvolacieho súdu spolu s opravným uznesením Krajského súdu v Košiciach zo dňa 15. decembra 2020 sp. zn. 11Co/28/2019 uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 23. júna 2022 sp. zn. 5Cdo/81/2021 zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Uznesením z 29. 11. 2022 Krajský súd v Košiciach zrušil rozsudok z 15. októbra 2018 sp. zn. 19C/108/2017 okresného súdu, ktorému vec vrátil na ďalšie konanie.

21. Vo svetle vyššie uvedených rozhodnutí najvyššieho súdu a ústavného súdu dovolací súd uzatvára, že súd prvej inštancie aj odvolací súd nesprávne vychádzali (len) z doslovného znenia § 278 CSP, bez starostlivého a náležitého zohľadnenia osobitných okolností tohto prípadu, dĺžky a priebehu doterajšieho konania (vrátane dokazovania) aj dovtedajšieho procesného vystupovania žalobcu v spore, čím nenaplnili materiálne kritériá aplikácie uvedeného inštitútu v zmysle ústavnoprávnych požiadaviek vyplývajúcich z citovaných rozhodnutí ústavného súdu i dovolacieho súdu. Nezohľadnením uvedeného v okolnostiach prejednávanej veci by rozhodnutie sporu rozsudkom pre zmeškanie evidentne predstavovalo zásah do základného práva žalobcu na súdnu ochranu. Neprítomnosť žalobcu na súdnom pojednávaní, hoc aj bez

ospravedlnenia jeho neúčasti v štádiu po niekoľkoročnom dokazovaní vykonanom vo veci samej a po vydaní predošlých meritórnych rozhodnutí podľa názoru dovolacieho súdu v tomto prípade indikovalo iba možnosť konajúceho súdu spor prejednať v jeho neprítomnosti.

22. Dovolací súd v zmysle zhora uvedeného konštatuje, že v zmysle § 420 písm. f) CSP je dovolanie žalobcu prípustné a zároveň aj dôvodné. Vyššie uvedené dôvody vedú najvyšší súd k záveru, že v danej procesnej situácii prichádza v dovolacom konaní do úvahy len zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 CSP).

23. Dovolací súd zrušil nielen rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvej inštancie, ale aj súvisiace uznesenia Okresného súdu Michalovce zo dňa 20. januára 2025 č. k. 19C/2/2023-485 a zo dňa 08. októbra 2024 č. k. 19C/2/2023-428 o určení výšky náhrady trov konania, keďže obsah ich výrokov sám o sebe neobstojí. Dovolací súd je totiž podľa § 439 písm. a) CSP viazaný rozsahom dovolania okrem prípadov, ak od rozhodnutia o napadnutom výroku závisí výrok, ktorý dovolaním nebol dotknutý. Výrokom závislým od rozhodnutia o napadnutom výroku je taký výrok, ktorého obsah je viazaný na iný výrok s tým, že sám osebe neobstojí, pokiaľ by tento iný výrok odpadol alebo bol zmenený. O samotnej výške náhrady trov konania bude preto v posudzovanej veci znova rozhodnuté v ďalšom konaní, a to po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (§ 262 ods. 2 CSP).

24. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015).

25. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

26. V prípade, keď dovolací súd zruší rozhodnutie a vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.